

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 340.12

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2025-2-1>

Мелех Любомира Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2936-8426>

Мелех Богдан Володимирович,

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри права
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького
вулиця Пекарська, 50, Львів, 79000, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3125-0163>

Лісовська Валентина Юріївна,

науковий співробітник відділення аспірантури (ад'юнктури) і докторантури
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-5864-8004>

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА РІВНОСТІ КРІЗЬ ПРОБЛЕМАТИКУ ГЕНДЕРНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ

Анотація. У статті досліджується проблема забезпечення гендерної рівності у сфері здійснення правосуддя в Україні, яка на сьогодні є однією з ключових у контексті утвердження принципів правової держави та недискримінації. Зазначена тематика має міждисциплінарний характер і розглядається як складова частина національних пріоритетів, державних програм і законодавчої політики. Право на доступ до правосуддя гарантується Конституцією України та забезпечується через ефективні механізми судового захисту. На практиці реалізація цього права часто ускладнюється низкою факторів, серед яких – складність судових справ, емоційний стан учасників процесу, а також їх матеріальне становище. У зв'язку з цим важливу роль відіграє інституційна система надання безоплатної правової допомоги, яка спрямована на забезпечення рівного доступу до правосуддя. Урахування гендерної складової в цьому контексті виступає необхідною умовою формування справедливої, інклюзивної та ефективної системи правосуддя.

У статті, спираючись на всебічне аналітичне дослідження, обґрунтовується положення про те, що гендерна рівність у сфері правосуддя передбачає справедливе та обґрунтоване ставлення до жінок і чоловіків з урахуванням їхніх індивідуальних потреб. Такий підхід може передбачати як однакове ставлення до осіб незалежно від статі, так і диференційований підхід, що, з позиції правового балансу, визнається рівноцінним щодо обсягу прав, обов'язків та можливостей їх реалізації. У контексті інституційного становлення та нормативного розвитку гендерної політики, досягнення гендерної рівноправності нерідко потребує впровадження спеціальних заходів, спрямованих на подолання соціально-історичних форм дискримінації, що тривалий час негативно впливали на становище жінок. Відтак, концепт гендерної рівності доцільно розглядати не лише як соціальну ідею, але й як правову категорію та основоположний конституційний принцип правової системи.

Актуальність досліджуваної проблематики зумовлена тим, що на сьогодні в Україні все ще спостерігаються суттєві труднощі щодо реалізації принципу гендерної рівності в аспекті доступу до правосуддя. Основною метою даної наукової роботи є здійснення об'єктивного та самостійного аналізу питань, які виникають у процесі оцінки впливу гендерної складової на реалізацію правосуддя в національному контексті. Це дослідження спрямоване на розроблення авторських рекомендацій і формулювання висновків, що мають на меті сприяти запровадженню ефективної та стабільної практики реалізації конституційного принципу гендерної рівності в судовій системі України.

У статті доводиться, що забезпечення гендерної рівності та розширення правового і соціального потенціалу жінок є стратегічно важливими цілями сталого розвитку, які виступають основою досягнення результативних та довготривалих трансформацій, а також становлять невід'ємний елемент реалізації фундаментальних прав людини. Акцентується увага на тому, що жодне суспільство не здатне забезпечити всебічний поступ без переосмислення системи розподілу повноважень, доступу до ресурсів і можливості здійснювати свідомий вибір як для жінок, так і для чоловіків, з метою гарантування рівних умов для формування ними власної життєвої траєкторії в межах правових відносин.

Ключові слова: конституційний принцип, принцип рівності, інститут правосуддя, рівність прав, гендерна рівність, гендерність.

Melekh Liubomyra, Melekh Bohdan, Lisovska Valentyna. Implementation of the constitutional right to equality through gender issues in the administration of justice

Abstract. The article is devoted to the current problem of gender equality in the administration of justice in Ukraine. This topic is cross-cutting, and acts as such, which should be considered as an integral part of national priorities, programs and the legislative process. Access to justice is guaranteed and ensured by effective means of judicial protection of rights. In practice, mainly, equal access to justice is ensured through legal aid mechanisms due to the complexity of the case, the emotional or material condition of the party to the process. That is why taking into account gender issues is of great importance here.

The article, based on a comprehensive analysis, considers that gender equality is a fair treatment of men and women in accordance with their needs in the administration of justice. This may include equal treatment or treatment that is different, but interpreted as equivalent in terms of rights, obligations and their opportunities. In the context of the formation and development of the goal of gender equality, it very often requires measures to compensate for the social and historical disadvantage of women. That is why gender equality must be considered as an idea, as a legal category, and as a constitutional principle of law.

The relevance of the issue is also determined by the fact that currently in Ukraine in the field of access to justice there are still problems of gender equality. The main purpose of the work is to conduct an independent study of the issues that arise when considering the impact of gender equality in the administration of justice in Ukraine in order to form the author's recommendations and conclusions, to ensure effective and sustainable practice of law enforcement of the constitutional principle of gender equality in the justice system of Ukraine.

The article also substantiates that gender equality and women's empowerment are identified as key development goals, leading to effective and sustainable results, as well as fundamental for the realization of human rights. It is emphasized that no society can develop without transforming and increasing the distribution of powers, resources and choices for women and men, so that they have equal opportunities to shape their own lives in any legal relations.

Key words: constitutional principle, principle of equality, institution of justice, equal rights, gender equality, gender.

Вступ. Визнання гендерної рівності як одного з ключових чинників сталого розвитку в Україні зумовлює необхідність упровадження комплексної політики гендерної інтеграції у всі сфери суспільного життя, зокрема в систему судочинства. У цьому контексті особливо важливо враховувати гендерні чинники під час розгляду конкретних справ, здійснювати ідентифікацію обставин і дій, що мають ознаки дискримінації, а також виявляти ситуації, у яких порушення прав та законних інтересів особи обумовлене дією дискриміна-

ційних норм національного законодавства або формально нейтральних правових положень, які на практиці спричиняють дискримінаційні наслідки через гендерні стереотипи, що впливають на застосування правових норм.

Нормативно-правові акти становлять один із ключових механізмів забезпечення просування прав жінок та утвердження принципу гендерної рівності. У випадку функціонування суспільства на засадах верховенства права, з ефективною, прозорою та доступною правовою системою, жінки отримують можливість

реалізовувати свій потенціал, здійснювати значущий внесок у розвиток правової інфраструктури та сприяти її вдосконаленню в інтересах наступних поколінь. У цьому аспекті доцільно наголосити, що прояви гендерно зумовленого насильства є суттєвою перепорою на шляху до досягнення гендерної справедливості. Водночас концепція гендерної справедливості та законодавче регулювання окреслюють різноманітні форми такого насильства, зокрема сексуального, психологічного, фізичного та економічного характеру, а також передбачають аналіз правових норм і політик, які формують умови для досягнення рівноправ'я та гарантують захист від дискримінаційного насильства за ознакою статі.

Нормативна база України декларує забезпечення рівноправного статусу та рівнозначних можливостей для осіб обох статей – жінок і чоловіків, однак питання гендерної нерівності залишається актуальною суспільною та правовою проблемою. Визнання гендерної рівності як одного з визначальних чинників сталого суспільного розвитку обумовлює необхідність впровадження комплексної політики гендерної інтеграції в усі сфери державного управління, зокрема у функціонування системи правосуддя. У межах судочинства особливої уваги потребує виявлення гендерної складової при розгляді конкретних юридичних казусів; діагностика випадків та дій, що мають дискримінаційний характер; а також фіксація ситуацій, у яких порушення правових норм і законних інтересів особи спричинене як дискримінаційними нормами чинного законодавства, так і формально нейтральними правовими положеннями, що на практиці генерують нерівні наслідки через упереджене тлумачення, зокрема через призму гендерних стереотипів, які впливають на правозастосування.

Принцип рівності закріплений у статтях 21 та 24 Конституції України [1], а також у численних кодексах, законах і підзаконних нормативно-правових актах. Зокрема, у 2006 році набрав чинності Закон України «Про забезпечення рівних прав й можливостей жінок і чоловіків в Україні» [2]. У тому ж році, постановою Кабінету Міністрів Укра-

їни № 1834 від 27 грудня 2006 р., була затверджена Державна програма утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року [3], що передбачала державне фінансування гендерних досліджень. Значним кроком стало ухвалення Закону України № 5207-VI «Про засади запобігання й протидії дискримінації в Україні» від 6 вересня 2012 року [4]. 9 жовтня 2020 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України № 930 [5] «Деякі питання забезпечення рівних прав й можливостей жінок та чоловіків», якою на створений спеціальний підрозділ покладено завдання щодо аналізу рівня дотримання відповідних прав, збору статистичних даних, формування «гендерних портретів» та проведення «гендерних аудитів».

Визначальним інструментом у цьому контексті є гендерна статистика, що має відображати проблематику, пов'язану з усіма сферами життя жінок і чоловіків, зокрема їхні реальні потреби, можливості та внесок у розвиток суспільства. Не менш суттєвим є чітке усвідомлення взаємозв'язку між поняттями «гендерна рівність» та «судова гілка влади». Також необхідним є вдосконалення механізмів проведення гендерної та антидискримінаційної експертизи нормативних актів. Водночас важливо протидіяти існуванню гендерних стереотипів, які можуть впливати як на громадську думку, так і на функціонування системи кримінального правосуддя.

Матеріали та методи. Для проведення аналізу розглянутої проблематики застосовувалися різноманітні нормативно-правові документи України, здійснювався аналіз проблемних аспектів гендерної рівності в процесі здійснення правосуддя в Україні, а також проводилось вивчення відповідних наукових публікацій.

В ході проведення дослідження було застосовано комплекс методів наукового пізнання, що забезпечують об'єктивність і всебічність аналізу. Зокрема, догматичний (формально-юридичний) метод використовувався для аналізу нормативно-правових актів, які регламентують порядок забезпечення гендерної рівності в процесі здійснення правосуддя в Україні.

Галузь правосуддя, будучи ключовим елементом сучасного демократичного суспільства, вимагає впровадження інноваційних підходів у сфері гендерної рівності. Без належного врахування відповідних чинників та фундаментальних принципів рівності, закріплених у міжнародних стандартах з прав людини, досягнення повноцінного доступу до правосуддя є малоймовірним.

Результати. Незважаючи на значні досягнення світової спільноти у сфері забезпечення гендерної рівності, суттєвий розрив між статтями досі зберігається і, на жаль, має тенденцію до збільшення. Щорічні оцінки Всесвітнього економічного форуму фіксують прогрес у напрямку досягнення гендерної рівності в економічній діяльності, рівні освіти, охороні здоров'я та виживанні, а також у політичних правах. Згідно з їхнім останнім звітом, нерівність за ознакою статі залишається тривалою проблемою, зокрема економічний розрив між чоловіками і жінками не зменшується. За найновішими даними Всесвітнього економічного форуму, усунення загального глобального гендерного розриву не очікується протягом наступного століття (порівняно з оцінкою у 83 роки у 2016 році), а конкретно економічний гендерний розрив може зберігатися ще протягом 217 років.

Поняття «гендерна рівність», згідно з позицією І. Грицай [6, с. 11], розглядається як рівноправність юридичного статусу жінок і чоловіків, що включає рівність у правах, свободах та обов'язках, а також передбачає забезпечення умов для реалізації здібностей і потенціалу кожної особи в усіх сферах особистого, суспільного та державного буття. Усвідомлення важливості «гендерної рівності» повертає до розуміння нашої спільної людяності, фундаментальних цінностей свободи, відповідних термінів та колективної відповідальності, а також до тих самих соціальних відносин – солідарності, колективізму, боротьби – які є ключовими для досягнення всесвітньої справедливості та побудови кращого майбутнього для всіх.

Проблема взаємозв'язку «гендеру та судочинства» привертає значну увагу в дослідженнях іноземних науковців, натомість в Україні

для більшості суддів, адвокатів та їхніх клієнтів співвідношення «гендеру» та реалізація судового процесу не завжди є очевидним. Сучасні спроби окреслити гендерні виклики у сфері правосуддя вже відображені у спеціалізованій літературі [7, с. 57], проте слід відзначити, що ці проблеми потребують подальшого ґрунтовного аналізу. В теперішній час в Україні існує гостра необхідність посилення ролі «гендерної рівності» у здійсненні правосуддя, адже труднощі у сфері правозастосування суттєво знижують значення жінки у всіх напрямках її діяльності. Для практичних фахівців це передбачає надання послуг клієнтам у відповідності до міжнародних стандартів у галузі прав людини та «гендерної рівності», без проявів упередженості й дискримінації. Враховуючи викладене, особливо актуальним стає дослідження ключових аспектів впливу «гендерної рівності» на процес здійснення правосуддя в Україні.

Питання забезпечення «гендерної рівності», запобігання дискримінації та протидії насильству щодо жінок посідають важливе місце у світовому контексті. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, що набула чинності у 1981 році [8], встановлює обов'язки держав докладати максимальних зусиль для вирішення ключових завдань. Серед них – усунення всіх форм дискримінації та насильства стосовно жінок і дівчат, забезпечення рівних можливостей для участі та лідерства на усіх рівнях прийняття рішень у політичній, економічній і соціальній сферах, а також гарантування рівного доступу до «правосуддя».

В Україні судді наділені широким колом повноважень, зокрема вони уповноважені: ініціювати перед Конституційним судом питання щодо неконституційності законодавчих норм, які містять дискримінаційні елементи; не очікувати на ухвалення конкретних нормативних актів для забезпечення захисту від дискримінаційних проявів; ухвалювати рішення, спрямовані на подолання усталених дискримінаційних практик; інтегрувати в своїх рішеннях положення міжнародних та регіональних договорів у сфері прав людини; безпосередньо застосовувати конституційні норми, що

гарантують захист від «гендерної дискримінації»; посилалися на прецеденти міжнародних і регіональних судових органів (зокрема ЄСПЛ, Комітету ООН з прав людини, Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок, Суду ЄС тощо) для обґрунтування власної позиції у конкретній справі; а також визнавати наявність факту дискримінації. Водночас в Україні існує низка проблем, пов'язаних із впровадженням принципів «гендерної рівності» у процесі здійснення правосуддя. Зокрема, слід відзначити, що «гендерна тематика» не отримала належного відображення у «Стратегії розвитку судової системи України на 2015–2020 роки» [9], що свідчить про її недостатнє визнання як важливої проблеми, що охоплює всі сфери суспільного життя та тісно пов'язана із функціонуванням судочинства.

До актуальних викликів, пов'язаних із впливом «гендерної рівності» в Україні, слід віднести низький рівень якісної «гендерної статистики», що стосується як суддівського складу, так і стану реалізації судочинства, а також недостатнє узагальнення відповідної судової практики, яка формується судами або громадськими організаціями. Іншими словами, спостерігається явище, відоме як «невидимість проблеми».

Однією з проблем у сфері «гендерної рівності» є відсутність у українського суспільства чіткого усвідомлення взаємозв'язку між поняттями «судова гілка влади» та «гендерна рівність». У цьому зв'язку суттєве значення набуває презентація в Національній академії наук України Індексу «гендерної чутливості» у діяльності судової влади, який покликаний оцінювати рівень інтеграції принципу рівних прав, обов'язків і можливостей жінок і чоловіків у систему правосуддя. До складу цього Індексу входять такі складові, як лідерство та формування «збалансованої в гендерному відношенні судової системи»; врахування «гендерних аспектів» під час розробки програм підвищення кваліфікації суддів і працівників судових установ; здійснення правосуддя з урахуванням «гендерного підходу»; а також моніторингові дані щодо розгляду справ, пов'язаних із «гендерною дискримінацією».

Дослідження кваліфікаційних вимог до представників суддівської професії проводилось Вищою кваліфікаційною комісією суддів України у співпраці з Міжнародною громадською організацією «Універсальна екзаменаційна мережа» за підтримки проєкту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Справедливе правосуддя». Аналіз відповідної статистики засвідчив наявність відмінностей у оцінках особистісних і моральних характеристик суддів, а також різномірність професійних викликів, з якими стикаються судді-жінки та судді-чоловіки.

Особливу важливість у цьому контексті має те, що сучасна підготовка висококваліфікованих суддів включає не лише фундаментальні знання та практичні навички, а й адекватне розуміння соціального контексту правосуддя. У результаті акцент на реалізації принципу рівності прав і можливостей жінок та чоловіків у процесі здійснення судочинства становить вагомий компонент професійної освіти і підготовки майбутніх суддів.

Отже, участь жінок у суддівській діяльності дає підстави констатувати їхню активну роль у процесах прийняття рішень щодо врегулювання спорів, захисту порушених прав і притягнення винних до відповідальності. Водночас, на сучасному етапі існує проблемний для суддів-жінок феномен, відомий як «скляна стеля», який суттєво ускладнює їхній кар'єрний розвиток та доступ до керівних посад у судовій системі. Згідно зі статистичними даними, жінки значно рідше за чоловіків отримують призначення, що сприяють оперативному професійному зростанню та просуванню по службових щаблях [10, с. 157].

Водночас, згідно з даними опитування суддів, відповіді щодо проявів упередженого гендерного ставлення частково співпадають із сприйняттям дискримінації не як актуальної проблеми в Україні, а як елемента культурних особливостей – подібне ставлення виявлено у 43 % адвокатів та 32 % суддів. Фактично, приблизно чверть суддів (24 %) схильні заперечувати загальне існування дискримінації (при цьому серед адвокатів таких лише 15 %), а понад третина респондентів (37 %) визнають

окремі випадки несправедливого ставлення, які не вважають дискримінацією (у той час як серед адвокатів цей показник становить 31 %). Лише 6 % суддів та 9 % адвокатів розглядають дискримінацію як досить серйозну соціальну проблему.

Аналіз наведених вище норм дає підстави стверджувати, що на сьогодні існує значна кількість міжнародних правових актів, які регламентують механізми забезпечення «гендерної рівності», а українське законодавство офіційно фіксує гарантії рівних прав і можливостей для жінок та чоловіків. Водночас, проблема «гендерної нерівності» залишається актуальною для України, зокрема і в сфері функціонування системи «правосуддя». Через це виникає необхідність у скоординованих діях на різних рівнях, що передбачає інтеграцію потенціалу державних органів, міжнародних інституцій та громадських об'єднань з метою сприяння досягненню паритету статей у процесі реалізації «правосуддя».

Подібним чином дослідники аргументують, що процес модернізації трансформує «гендерну відповідальність» та сприятиме позитивним зрушенням у сфері професійної залученості жінок, що, відповідно, відобразиться на їх представленості на різних посадах, зокрема у системі «правосуддя». Вони доводять, що інтеграція «гендерної рівності» й модернізаційних процесів сприяє зменшенню кризових явищ та робить вагомий внесок у розвиток суспільства і національної держави.

Проведення дистанційних слухань із застосуванням телефонних та відеозасобів стало новою реальністю, тоді як частина судових послуг здійснюється через електронну пошту та текстові повідомлення. Хоча впровадження новітніх технологій заслуговує на позитивну оцінку, вразливі категорії населення, зокрема жінки, можуть опинитися у ситуації відставання. У відповідь на кризові обставини судова система застосувала стратегію пріоритетного відбору справ, зокрема відтермінувавши розгляд неекстрених справ та продовживши чинні судові постанови. Жінки отримали можливість безумовного продовження дії охоронних судових наказів і рішень щодо опіки над дітьми.

Загалом, такий підхід до судового сортування демонструє способи найбільш ефективного вирішення справ у перспективі тривалого часу.

Одночасно, загальний низький рівень ефективності забезпечення принципу «гендерної рівності» в судовій системі зумовлюється також недостатнім належним реагуванням потерпілих на правопорушення, які мають гендерно-обумовлений характер і вчинені проти них. Крім того, типологія «гендерно-чутливих» справ, що потребують моніторингу за допомогою зібраної статистичної інформації, досі не встановлена. У кримінальних провадженнях доцільним є впровадження розподілу даних за статтю осіб, до яких застосовуються обмежувальні заходи, з урахуванням їх видів.

Вкрай важливою рекомендацією щодо впровадження принципу «гендерної рівності» в Україні у сфері правосуддя [11, с. 19] є глибоке розуміння національного законодавства, що включає чинні міжнародні договори України та практику ЄСПЛ, а також сприйняття їх не як декларативних норм, а як дієвих механізмів і засобів правового захисту, здатних забезпечити реальний захист порушених прав. В іншому випадку принцип «гендерної рівності» ризикує залишитися «теоретичним та ілюзорним» правом. Також у юридичній спільноті підкреслюють, що представники правничих професій повинні володіти вміннями ідентифікувати дискримінаційні ситуації за ознакою статі та гендеру, а також знати і дотримуватися відповідних стандартів доказування.

Ефективна реалізація принципу «гендерної рівності» у сфері правосуддя має здійснюватися з акцентом на підвищення рівня демократичності саме в «гендерно-правових» відносинах та формуванні на їх основі принципів «гендерного паритету» [12, с. 17]. Для подолання цієї проблематики необхідний комплексний підхід, що передбачає імплементацію наукових здобутків у сфері гендерних питань, інтеграцію «гендерного підходу» у всі галузі державної політики, управління та судочинства шляхом вдосконалення та оцінювання процесів прийняття рішень, розробки відповідного законодавства, а також формування стратегічних політик і програм на всіх рівнях та в усіх сферах.

Вчені також рекомендують, впроваджуючи іноземний досвід у регулювання «гендерної організації судочинства», залучати фахівців із «гендерних питань» до складу Комісії з питань правової реформи при Президентові України та Комітету з питань правової політики і правосуддя Верховної Ради України; включати експертів із «гендерної проблематики» до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя; запровадити квоти задля забезпечення паритетного представництва суддів-жінок; інтегрувати «гендерний компонент» на кожному етапі організації та підготовки кандидатів на посаду судді і діючих суддів; впроваджувати цінності рівності та недискримінації в процесі судової реформи; враховувати потреби суддів, які мають дітей або літніх родичів, що потребують догляду, під час розподілу судового навантаження, вибору суддівської спеціалізації, призначення на посаду слідчого судді, а також під час надання чергових, додаткових та інших відпусток; застосовувати принципи рівності і недискримінації в процесах керівництва та адміністрування судових установ; інтегрувати «гендерні складові» у вдосконалення системи юридичної освіти та підготовки суддівського персоналу; брати до уваги необхідність збільшення частки жінок під час відбору на посаду судді; організувати систематичний збір «гендерно-чутливої» судової статистики; забезпечити створення механізмів контролю з боку Омбудсмана України щодо реалізації законодавства про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків; а також сприяти проведенню наукових і експертних досліджень у сфері «гендерної проблематики» суддівської діяльності.

Висновки. За результатами проведеного аналізу можна сформулювати висновки стосовно

механізмів забезпечення «гендерної рівності» в процесі здійснення правосуддя, зокрема: необхідно інтегрувати «гендерну спрямованість» у навчальні матеріали програм підготовки суддів; досліджувати питання «гендерної рівноправності» як складову професійної освіти в рамках судочинства; підготувати відповідні бази статистичних даних для оцінки масштабів та характеру проблеми «гендерної нерівності»; здійснити ретельний аналіз і підготовку законодавчих актів, спрямованих на реалізацію рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, які є учасниками системи правосуддя; розробити новітній механізм протидії «гендерній дискримінації» у судовій сфері, спираючись на міжнародно-правовий досвід; а також організовувати широкомасштабні інформаційні кампанії у засобах масової інформації, спрямовані на подолання «гендерних стереотипів», що стосуються соціальних ролей чоловіків і жінок.

Досягнення рівноправності між чоловіками та жінками становить одну з ключових цілей і є невід'ємним компонентом міжнародного порядку денного у сфері сталого розвитку. Принцип «гендерної рівності» відображає концепцію неможливості повного забезпечення прав людини без гарантування чоловікам і жінкам рівних прав, обов'язків і можливостей. Цей принцип закріплений у численних міжнародних угодах, а також у конституціях і законодавчих актах країн світу.

Якщо «гендерна рівність» розглядається як довгострокова глобальна мета політики, то гарантування всебічного врахування гендерних питань виступає комплексом стратегічних підходів, застосовуваних у визначеному контексті, а також включає технічні та інституційні процедури, спрямовані на досягнення поставленої цілі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996р. №254 к/96 ВР. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>
2. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в Україні: Закон України від 08.09.2005р. № 2866-IV ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
3. Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1834-2006-%D0%BF#Text>
4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5207-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>
6. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика : монографія. Київ : «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с.
7. Фулей Т. І. Основи гендерної рівності: навчально-методичний посібник для суддів. Київ : ТЮТЮ-КІН, 2010. 240 с.
8. Convention on the elimination of all forms of discrimination against women. 1979. URL: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>
9. Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015 – 2020 роки. URL: <http://nsj.gov.ua/files/1467884108%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%81%D1%83%D0%B407.pdf>
10. Оксамитна С. М. Гендерні ролі та стереотипи. *Основи теорії гендеру: навчальний посібник*. Відп. ред. М. М. Скорик; редкол.: В. П. Агєєва, Л.С. Кобелянська, М. М. Скорик. Київ : К.І.С., 2004. С. 156–180.
11. Фулей Т. І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя. Вид. 2-ге, випр. Київ : ВАІТЕ, 2016. 180 с.
12. Боброва Ю. Ю. Гендерний аспект суддівської діяльності (теоретико- правовий вимір): автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.01. Приват. ВНЗ «Ун-т Короля Данила». Івано-Франківськ, 2020. 36 с.

References:

1. Konstytutsiya Ukrainy [Constitution of Ukraine]. vid 28.06.1996r. №254 k/96 VR. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Pro zabezpechennya rivnykh prav i mozhlyvostey zhinok i cholovikiv v Ukraini: Zakon Ukrainy [On ensuring equal rights and opportunities for women and men in Ukraine: Law of Ukraine] vid 08.09.2005r. № 2866-IV VR. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi prohramy z utverdzhennya gendernoyi rivnosti v ukrayins'komu suspil'stvi na period do 2010 roku. [On approval of the State Program for the establishment of gender equality in Ukrainian society for the period until 2010]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1834-2006-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
4. Pro zasady zapobihannya ta protydyi dyskryminatsiyi v Ukraini: Zakon Ukrainy . vid 6 veresnya 2012 roku [On the principles of preventing and combating discrimination in Ukraine: Law of Ukraine] № 5207-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> [in Ukrainian].
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Deyaki pytannya zabezpechennya rivnykh prav ta mozhlyvostey zhinok i cholovikiv”. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Some Issues of Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men”]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
6. Hrytsay, I. O. (2018). *Mekhanizm zabezpechennya pryntsyphu hendernoyi rivnosti: teoriya ta praktyka: monohrafiya* [Mechanism for Ensuring the Principle of Gender Equality: Theory and Practice]. Kyiv : “Khay-Tek Pres”. 560 s. [in Ukrainian].
7. Fuley, T. I. (2010). *Osnovy gendernoyi rivnosti: navchal'no-metodychnyy posibnyk dlya suddiv* [Fundamentals of Gender Equality: Educational and Methodological Guide for Judges.] Kyiv : TYUTYUKIN. 240 s. [in Ukrainian].
8. Convention on the elimination of all forms of discrimination against women (1979). Retrieved from: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx> [in English]
9. Stratehiya rozvytku sudovoyi systemy v Ukraini na 2015–2020 roky [Strategy for the Development of the Judicial System in Ukraine for 2015–2020]. Retrieved from: <http://nsj.gov.ua/files/1467884108%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%81%D1%83%D0%B407.pdf> [in Ukrainian].
10. Oksamytna, S. M. (2004). *Genderni roli ta stereotypy. Osnovy teoriiy genderu: navchal'nyy posibnyk* [Roles and Stereotypes. Fundamentals of Gender Theory]. Vidp. red. M. M. Skoryk; redkol.: V. P. Aheyeva, L.S. Kobelyans'ka, M. M. Skoryk. Kyiv : K.I.S., S. 156–180 [in Ukrainian].
11. Fuley, T. I. (2016). *Henderna rivnist' pry zdiysnenni pravosudivy* [Gender equality in the administration of justice]. Vyd. 2-he, vypr. Kyiv : VAITE. 180 s. [in Ukrainian].
12. Bobrova, YU.YU. (2020). *Gendernyy aspekt suddivs'koyi diyal'nosti (teoretyko- pravovyy vymir)* [Gender aspect of judicial activity (theoretical and legal dimension)]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Pryvat. VNZ “Un-t Korolya Danyla”. Ivano-Frankivs'k. 36 s. [in Ukrainian].